

12. Múdrost' života

Všeobecná charakteristika

Objavenie bohatstva starozákonných textov múdroslovej literatúry sa javí ako vhodná stimulácia k premýšľaniu nad veľkými životnými témami a hľadaniu odpovede na otázku, čo znamená múdro žiť v biblickom zmysle.

Kľúčové pojmy

Múdroslovná literatúra, Božia múdrost', interpretácia, utrpenie spravodlivého, márnosť života, oslava lásky v knihe Veľpieseň, žalm, duchovný svet starozákonného človeka, kristologické používanie žalmov.

Ciele

Všeobecný cieľ: Na základe hlbšieho porozumenia vybraných kníh z múdroslovej literatúry Starého zákona poukázať na ich aktuálnosť pre súčasnosť.

Špecifické ciele:

	kognitívne	afektívne	psychomotorické
A. Situácia človeka	- vyjadriť vlastné chápanie múdrosti - sformulovať svoje osobné životné odpovede na problém utrpenia, zmyslu života, významu lásky a života s Bohom a poukázať na to, ako vplývajú na konanie človeka	- uvedomiť si bohatstvo múdroslovej literatúry a jej možnosť prehĺbiť život človeka	- formovať schopnosti orientovať sa vo Svätom písme - vytvoriť vlastný žalm - napísať úvahu na jednu z tém z múdroslovej literatúry
B. Kresťanské posolstvo	- na základe vybraných textov predstaviť chápanie Božej múdrosti v Starom zákone - určiť hlavnú tému a povedať stručný obsah kníh: Jób, Kazateľ, Veľpieseň, Žalmy - posúdiť rozličné výklady týchto kníh - uviesť niektoré dôsledky múdroslovných kníh pre praktický život, vieru a duchovný život - zaujať vlastné stanovisko k aktuálnosti týchto kníh	- rozvíjať svoje spoločenstvo s Bohom - v konfrontácii s utrpením sa pod vplyvom Božej múdrosti stávať zrelším a vnútorne vyrovnaným - vyjadriť chválospev lásky ako Božieho daru - oceniť duchovné bohatstvo, ktoré sme zdedili v knihe Žalmov	- identifikovať sa s trpiacimi
C. Požiadavky pre život	- prehodnotiť svoje vlastné vedomosti, presvedčenie, názory, postoje k utrpeniu, zmyslu života, láske,	- prejaviť záujem voliť si to, čo je čestné a zodpovedajúce	

	k duchovnému životu vo svetle Božieho zjavenia	dôstojnosti človeka - rozvíjať schopnosť správnym spôsobom dosahovať šťastie	
--	--	---	--

Hlavné témy (5 hodín)

1. Múdroslovná literatúra Starého zákona
2. Človek pred Bohom – Žalmy
3. Zmysel života, otázka smrti v knihách Kazateľ a Múdrost'
4. Utrpenie spravodlivého Jóba
5. Láska v knihe Veľpieseň

Doplňkové témy

Dnešná spoločnosť a zmysel života
Súčasný tváre lásky (pravá láska, falošné tváre lásky)
Otázka utrpenia v živote človeka

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj

Celý tematický celok je rozvinutím tejto prierezovej oblasti

Výchova k manželstvu a rodičovstvu:

Hodnota ľudskej lásky vo svetle knihy Veľpieseň
Súčasný tváre lásky (pravá láska, falošné tváre lásky)

13. Božie volanie človeka k šťastiu

Všeobecná charakteristika

Úvod do morálnej teológie sa môže zdať príliš všeobecný, má však veľký význam pre uvedenie do problematiky. Na začiatku sa vraciame k biblickej antropológii ako ku kľúčovej skutočnosti, ktorú ďalej rozvíjame. Božie volanie je potrebné priblížiť ako volanie k šťastiu a naplneniu života. Jedinou adekvátnou odpoveďou naň je láska podľa vzoru a v sile Ježiša Krista.

Kľúčové pojmy

Morálna teológia, etika a morálka, povolanie človeka k šťastiu, stvorenie človeka na Boží obraz, mravné úsilie, mravný zákon: Boží zákon, prirodzený zákon, zákon milosti, svedomie, formácia svedomia.

Ciele

Všeobecný cieľ: Predstaviť cieľ, pre ktorý je človek stvorený, a možnosť dosiahnuť ho cez rozpoznávanie mravného zákona a mravné úsilie.

Špecifické ciele:

	kognitívne	afektívne	psychomotorické
A. Situácia človeka	<ul style="list-style-type: none">- uviesť príklady morálnych problémov súčasnosti- posúdiť kritériá morálneho hodnotenia vo svete, kde je kultúrny a náboženský pluralizmus- vysvetliť význam morálnej teológie v súvislosti s otázkami, ktoré si kresťania kladú	<ul style="list-style-type: none">- akceptovať vlastné hranice, pri hľadaní odpovede na otázku: Kedy je moje konanie dobré a správne?- oceniť prínos morálnej teológie pre život kresťanov	<ul style="list-style-type: none">- podieľať sa na poznávaní pravdy cez vlastnú skúsenosť, rady múdrych, modlitbu a čítanie Božieho slova
B. Kresťanské posolstvo	<ul style="list-style-type: none">- predstaviť morálnu teológiu ako vedeckú disciplínu (predmet, pramene, delenie, základne kategórie) a porovnať ju s etikou ako filozofickou disciplínou- na základe poznatkov o stvorení človeka charakterizovať základné povolanie človeka (cieľ človeka) a spôsob, ako je možné v sebe rozvíjať Boží obraz- objasniť hodnotu mravného zákona v jeho rozličných formách a spôsob akým je tento zákon rozpoznávaný- objasniť pojem svedomie a obhájiť nevyhnutnosť práce na jeho kvalite- vysvetliť pojmy: formácia svedomia, nesprávne druhy svedomia	<ul style="list-style-type: none">- prekonať nesprávne chápanie slobody a uznať hodnotu mravného zákona pre život- akceptovať mravné úsilie nielen ako plnenie neosobných zákonov, ale ako prežívanie osobného spoločenstva s Bohom a nasledovanie osoby Krista- nadchnúť sa pre formovanie vlastného svedomia	<ul style="list-style-type: none">- formovať návyk života v zhode so svedomím- spolupracovať pri formovaní svedomia iných

C. Požiadavky pre život	- naučiť sa rozlišovať Božie volanie k mravnosti v denných situáciách	- pestovať v sebe túžbu po pravde a dobre - dávať Bohu adekvátnu odpoveď na jeho lásku	
--	--	---	--

Hlavné témy (8 hodín)

1. Morálna teológia a etika, vymedzenie pojmov
2. Stvorenie človeka na Boží obraz: dôstojnosť ľudskej osoby
3. Povolanie človeka k šťastiu: dar slobody
4. Boh volá človeka cez mravný zákon (2 hodiny)
5. Boh volá človeka cez svedomie – pojem a druhy svedomia (2 hodiny)
6. Výchova svedomia

Doplňkové témy

Sloboda a zodpovednosť, zneužívanie slobody
Aktuálnosť prirodzeného mravného zákona
Vplyv médií na formovanie svedomia

Prierezové témy

Mediálna výchova

Vplyv médií na formovanie svedomia

Multikultúrna výchova

Platnosť prirodzeného mravného zákona vo všetkých kultúrach

Osobnostný a sociálny rozvoj

Svedomie, pojem, delenie a jeho formácia

14. Mravnosť človeka ako odpoveď na Božie volanie k št'astiu

Všeobecná charakteristika

Nielen poznanie charakteru a predpokladov ľudských skutkov, ale hlavne výchova k slobode, zodpovednosti a láske ako k vrcholu mravného snaženia je užitočná pre mladého človeka a jeho životné rozhodnutia. Problematika hriechu je v téme prepojená s povolaním k obráteniu.

Kľúčové pojmy

Ľudský skutok, morálnosť ľudských skutkov, poznanie a sloboda, hriech: osobný, ťažký, ľahký – zraňujúci, dedičný, obrátenie, ľútosť, pokánie, odpustenie, sviatosť zmierenia a pokánia, láska.

Ciele

Všeobecný cieľ: Posúdiť ľudské skutky z hľadiska mravnosti a posilniť schopnosť voliť si cestu obrátenia a odmietnuť cestu hriechu.

Špecifické ciele:

	kognitívne	afektívne	psychomotorické
A. Situácia človeka	<ul style="list-style-type: none"> - na základe literárnych a životných príkladov poukázať, že nie všetky skutky môžeme morálne hodnotiť - uviesť kritéria hodnotenia ľudských skutkov a diskutovať o morálnej hodnote jednotlivých skutkov - obhájiť potrebu rozlišovania dobrých a zlých skutkov v živote 	<ul style="list-style-type: none"> - preferovať najvyšší stupeň poznania dobra – múdrosť a voľbu dobra ako najvyšší stupeň slobody - osvojiť si postoj rozlišovania medzi človekom a jeho skutkami 	<ul style="list-style-type: none"> - formovať návyky rozlišovania morálne dobrých a zlých skutkov - pripraviť kajúcu pobožnosť spojenú so spytovaním svedomia - na základe životopisu svätcov a duchovných osobností prezentovať proces obrátenia
B. Kresťanské posolstvo	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť podstatu hriechu - uviesť základné delenie osobných hriechov - na základe správneho porozumenia dať do vzťahu dedičný hriech a konanie človeka - predstaviť možnosť obrátenia a potrebu odpustenia ako nevyhnutnú podmienku budovania našich vzťahov s Bohom a ľuďmi - obhájiť dar sviatosti zmierenia a jej význam, predstaviť túto sviatosť - poukázať na veľkosť lásky v mravnom konaní človeka 	<ul style="list-style-type: none"> - chrániť si slobodu od hriechu, ktorú nám vydobyl Kristus - presvedčiť sa, že potrebujeme čerpať silu pre mravný život z Božieho slova a zo sviatostí - učiť sa odpúšťať na základe rozpoznania vlastnej skúsenosti s odpustením 	
C. Požiadavky pre život	<ul style="list-style-type: none"> - ospravedlniť konanie človeka, ktoré nebolo v plnej miere ľudským a uznať zodpovednosť človeka za ľudské skutky 	<ul style="list-style-type: none"> - snažiť sa hľadať hlbšie motívy pre svoje konanie (konať nielen na základe 	

	- zaujať stanovisko k výroku: „Účel svätí prostriedky“ - uvedomovať si predmet, cieľ a okolnosti vo svojom konaní - navrhnúť aspoň 3 možnosti uplatnenia nadobudnutých poznatkov - aplikovať nadobudnuté poznatky o sviatosti zmierenia do života	príkazov a zákazov) - odmietnuť hriech ako prekážku ľudského naplnenia a šťastia - rozvíjať pozitívny vzťah k sviatosti zmierenia	
--	--	---	--

Hlavné témy (9 hodín)

1. Ľudský skutok ako vyjadrenie mravnosti človeka
2. Poznanie a sloboda ako základné predpoklady ľudského skutku
3. Hriech ako zneužitie slobody a negatívna odpoveď na Božie volanie
4. Závažnosť hriechu a jeho druhy
5. Obrátenie k dobru, ľútosť a odpustenie (2 hodiny)
6. Sviatosť zmierenia ako prijatie Božieho odpustenia (3 hodiny)

Doplňkové témy

Hodnotenie konkrétnych ľudských skutkov
Filozofický a psychologický pohľad na hriech a ich dôsledky pre každodenný život
Aktuálnosť sviatosti zmierenia, ponuka Božej milosti

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj

Hodnotenie ľudského skutku v každodennom živote
 Potreba reflexie vlastného správania a uznania si svojej slabosti a chýb
 Obnovené vzťahy ako výsledok zmeny správania

15. Čnosti

Všeobecná charakteristika

Čnostný život môže byť veľkou inšpiráciou, ak sa predstaví ako niečo konkrétne v bežnom živote. Odporúčame vybrať a ponúknuť žiakom vhodné a pre ich vek prítiažlivé osobnosti, ktoré by boli svedkami krásy života čnostného človeka.

Kľúčové pojmy

Čnosť, nerest', spojitost' čností, ľudské čnosti, základné čnosti: rozvážnosť, spravodlivosť, sila, miernosť, teologálne čnosti: viera, nádej, láska, dary a ovocie Ducha Svätého, svätosť

Ciele

Všeobecný cieľ: Vysvetliť podstatu čností a mať hlbší záujem o čnostný život a svätosť života.

Špecifické ciele:

	kognitívne	afektívne	psychomotorické
A. Situácia Človeka	<ul style="list-style-type: none">- objasniť pojem čnosť a jej vplyv na utváranie charakteru človeka- rozlíšiť medzi čnosťou a nerest'ou- predstaviť čnosť ako nevyhnutnú podmienku pre rozvoj človeka a jeho ambícií a nerest', ako prekážku tohto rozvoja- diskutovať o význame čností v dnešnej spoločnosti- obhájiť zmysel základných čností na základe príkladov zo života	<ul style="list-style-type: none">- vnímať a oceniť symboliku a posolstvo umeleckých diel vyjadrujúcich čnosti- akceptovať čnosť a odmietnuť nerest' vzhľadom na kvalitu života človeka a jeho vzťahov	<ul style="list-style-type: none">- predstaviť ľudské a teologálne čnosti na príklade života jednej osobnosti (referát, scénka, prezentácia...)
B. Kresťanské Posolstvo	<ul style="list-style-type: none">- porovnať antické a biblické chápanie čností- predstaviť teologálne čnosti vo vzťahu k ľudským čnostiam- charakterizovať pôsobenie Ducha Svätého na človeka cez dary a ovocie	<ul style="list-style-type: none">- nespoliehať sa len na vlastné úsilie v snahe o čnostný život, ale počítať s Božou pomocou- uznať vieru, nádej a lásku ako obohatenie duchovného života	
C. Požiadavky pre život	<ul style="list-style-type: none">- predstaviť vzory čnostného života- zaujať stanovisko k možnosti nasledovať čnostný život niektorých osobností	<ul style="list-style-type: none">- prejavíť záujem praktizovať čnosti	

--	--	--	--

Hlavné témy (7 hodín)

1. Pojem čnosti a ich význam pre každodenný život
2. Ľudské čnosti, ich rozdelenie,
3. Charakteristika kardinálnych čností
4. Teologálne čnosti, viera, nádej (2 hodiny)
5. Teologálne čnosti, láska
6. Pôsobenie Ducha Svätého, dary, ovocie, charizmy, služby, ich prejav v živote Panny Márie a svätých

Doplňkové témy

Čnosti, ako podmienka pre trvalé formovanie charakteru človeka
Živá viera v každodennom živote
Čnosť nádeje ako prostriedok budovania pozitívneho pohľadu na život

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj

Čnosť ako významný regulátor správania

Tvorba projektov a prezentačné zručnosti

Tvorba prezentácií na vybrané čnosti

Tvorba projektu – čnosti v živote svätcov alebo známych osôb zo Svätého písma

Multikultúrna výchova

Ľudské čnosti v antike

Čnosť lásky vo svetových náboženstvách

16. Dekalóg – vzťah k Bohu, k ľudskému životu a k pravde

Všeobecná charakteristika

Mnohí mladí ľudia majú problémy s rešpektovaním Božieho zákona pre jeho nedostatočné chápanie. Je nevyhnutné klásť dôraz na hľadanie vnútornej motivácie ľudského konania tak, ako to vyplýva z Kohlbergovej koncepcie morálneho vývinu človeka vzhľadom na vek žiakov (štádium autonómnej morálky).

Kľúčové pojmy

Dekalóg, zmluva, prikázanie lásky, 1. Božie prikázanie: pravý Boh a falošní bohovia, klaňanie sa (adorácia Boha), nábožnosť: modlitba, obeta, sľub, prísaha; výstredná nábožnosť, zanedbávanie nábožnosti; modloslužba a okultizmus; ateizmus, agnosticizmus. 2. Božie prikázanie: úcta k Bohu a jeho menu, 3. Božie prikázanie: sviatočný deň a jeho svätenie, 5. Božie prikázanie: posvätnosť života a hodnota zdravia človeka, ochrana ľudského života, sviatosť pomazania chorých, 8. Božie prikázanie: pravda, pravdivosť v komunikácii (médiá, reklama, verejný život a politika), dôvera a česť.

Ciele

Všeobecný cieľ: Zdôvodniť potrebu Dekalógu ako osobnú odpoveď na Božiu lásku, ktorá vedie k úcte voči Božiemu zákonu

Špecifické ciele:

	kognitívne	afektívne	psychomotorické
A. Situácia Človeka	<ul style="list-style-type: none"> - objasniť súvis medzi prirodzeným zákonom a Dekalógom - v jednotlivých Božích prikázaniach určiť hodnoty a dobrá ľudí, ktoré ochraňujú - diskutovať o nenahraditeľnej úlohe prikázaní pre život a slobodu v ľudskej spoločnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - rešpektovať Boží zákon ako ochranu človeka a jeho ľudskosti - prekonať chápanie prikázaní ako obmedzení a navrhnúť riešenie 	
B. Kresťanské posolstvo	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť Božie prikázania ako podmienky zmluvy medzi Bohom a človekom - dať do vzťahu Dekalóg a prikázanie lásky - rozoznať pravého Boha a falošných bohov a ich pôsobenie v životoch ľudí - charakterizovať nábožnosť, úctu k Božiemu menu a svätenie sviatočného dňa v súlade s Božím zákonom - obhájiť potrebu chrániť ľudský život od počatia až po prirodzenú smrť, vyjadriť, čo je obsahom 5. Božieho prikázania, kriticky posúdiť trendy v dnešnej spoločnosti namierené proti životu - vedieť charakterizovať sviatosť pomazania chorých s osobitným dôrazom na vysvetlenie účinkov sviatosti - charakterizovať obsah 8. Božieho prikázania a zhodnotiť ho so zameraním na previnenie jednotlivca a problematiku masmédií a reklamy - určiť príčiny a dôsledky nerešpektovania Božích prikázaní a zaujať k tomu stanovisko 	<ul style="list-style-type: none"> - na základe chápania Dekalógu vo svetle novozákonného zjavenia oceniť láskavú iniciatívu Boha, ktorý chce zachrániť človeka a zaistiť mu priestor slobody - vyzdvihnúť sviatosť pomazania chorých ako pomoc pre starých a chorých ľudí 	<ul style="list-style-type: none"> - vypracovať analýzu aspoň jednej reálnej životnej udalosti a poukázať na dôsledky nerešpektovania Božieho zákona - identifikovať sa s požiadavkami Dekalógu, ako so základnými požiadavkami, ktoré vychádzajú z prirodzeného zákona - hľadať spôsoby, ako obhajovať pravdu vo verejnom živote - vybrať činnosti na odstránenie pasivity ľudí k mravným a duchovným hodnotám
C. Požiadavky pre život	<ul style="list-style-type: none"> - rozlíšiť nábožnosť v súlade s 1. Božím prikázáním a nábožnosť, ktorá je v rozpore s týmto prikázáním - aplikovať poznatky o Božích prikázaniach pre život 	<ul style="list-style-type: none"> - učiť sa spytovať si svedomie na základe hlbšieho chápania Božieho zákona - uvedomiť si vplyv médií a zaujať postoj 	

Hlavné témy (17 hodín)

1. Vyhlásenie Dekalógu v rámci Starozákonnej zmluvy
2. Prvé Božie prikázanie: vzťah k Bohu
3. Previnenia proti prvému Božiemu prikázaniu ako prekážky šťastného života (2 hodiny)
4. Druhé Božie prikázanie: úcta k Božiemu menu
5. Tretie Božie prikázanie: prejav budovania vzťahov s Bohom a s ľuďmi
6. Piate Božie prikázanie: ochrana života
7. Previnenia proti životu (2 hodiny)
8. Aktuálne ohrozenia ľudského života (2 hodiny)
9. Sviatosť pomazania chorých
10. Ôsme Božie prikázanie: pravda v Písme a v Dekalógu
11. Previnenia proti ôsmemu Božiemu prikázaniu a ich dôsledky
12. Etika masmédií
13. Etika reklám

Doplňkové témy

Filozofické smery a ich postoj k Bohu
Miesto Boha v mojom hodnotovom rebríčku
Aktuálnosť svätenia sviatočného dňa
Diskusia o aktuálnej problematike potratov, eutanázie, klonovania
Diskusia o aktuálnej problematike: hlad, genocída, spravodlivá vojna, zbrane hromadného ničenia a pod.
Masmédiá a výchova k rozlišovaniu
Umenie v službe pravdy

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj

Starostlivosť o zdravie a ako prejav úcty k životu

Kultivovanosť prejavu ako prostriedok pre rozvíjanie vzťahov

Environmentálna výchova

Životné prostredie vo svetle piateho prikázania

Mediálna výchova

Kritické hodnotenie mediálnych posolstiev

Tvorba projektov a prezentačné zručnosti

Aktuálne témy piateho Božieho prikázania: tvorba a prezentácia posterov na témy: napr. terorizmus, klonovanie, trest smrti, drogy a pod.